

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Է

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ՆԱԽԱԳԱՀԻ 06/06/2025Թ. ԹԻՎ 1/185Ա ՈՐՈՇՄԱՄԲ

ՏԻՊԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 17

ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԻՐԱՑՈՒՄԻՑ ՍՏԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԿՐԻՊՏՈԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՄԲ ՕՐԻՆԱԿԱՆԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ԵՐԵՎԱՆ 2025

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ 1. ԿԻՐԱՌԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿ.....	3
ԳԼՈՒԽ 2. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ 3. ՍԽԵՄԱՅԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ 4. ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ.....	5
ԳԼՈՒԽ 5. ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	7

Գլուխ 1. Կիրառելիության շրջանակ

Սույն տիպաբանությամբ ներկայացվող մեթոդների և գործիքների կիրառությամբ փողերի լվացման սխեման կարող է վերաբերել «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» օրենքով սահմանված հաշվետվություն տրամադրող որոշակի անձանց, առավելապես.

ա. բանկերին,

բ. դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող անձանց,

գ. ինտերնետ շահումով խաղերի, վիճակախաղերի կազմակերպիչներին:

Գլուխ 2. Ներածություն

Ժամանակակից տեխնոլոգիաների զարգացմամբ պայմանավորված տեղեկատվական և հեռահաղորդակցության համակարգերը վերջին տարիներին լայնորեն կիրառվում են թմրամիջոցների իրացման մեջ: Այդ համակարգերը հնարավորություն են տալիս թմրամիջոցների իրացումը կազմակերպել առցանց տիրույթում, քանի որ ապահովվում է անանունությունը, իրացման գործընթացների անընդհատությունը և արագությունը, թմրամիջոցների իրացմամբ զբաղվող խմբերը կարողանում են հաճախորդների շրջանում ձեռք բերել արագ, լայն ճանաչելիություն, իսկ թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցների հայտնաբերումը դառնում է դժվար հայտնաբերելի:

Հեռահաղորդակցման հավելվածների օգտագործմամբ թմրամիջոցների իրացման դեպքերի հետ զուգահեռ աճել են իրացվող թմրամիջոցի դիմաց վճարումները կրիպտոակտիվի միջոցով ընդունելու դեպքերը: Ընդ որում, թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցները հաճախ քողարկվում են՝ ներկայացվելով որպես կրիպտոակտիվների առուվաճառքից ստացված եկամուտ: Նշվածը պայմանավորված է կրիպտոակտիվների այնպիսի տեխնոլոգիական յուրահատկություններով, ինչպիսիք են՝ անանունությունը, լայն աշխարհագրությունը, որոշ դեպքերում թողարկողների բացակայությունը, գործարքների անշրջելիությունը, տեղեկությունների պահպանման վերաբերյալ պահանջների ոչ լիարժեք կիրառումը:

Գլուխ 3. Սխեմայի նկարագրություն

Թմրամիջոցների իրացմամբ զբաղվող խմբերը հեռահաղորդակցության համակարգերում ստեղծում են առցանց խանութներ, որոնց միջոցով գովազդում և կազմակերպում են տարբեր տեսակի թմրամիջոցների իրացումը: Հիմնականում խմբի անդամներն ունենում են տարբեր դերեր՝ թմրամիջոցները մատակարարելու, փաթեթավորելու, բաշխելու, հատուկ թաքստոցներում տեղադրելու, լուսանկարելու, աշխարհագրական հստակ կոորդինատները թմրամիջոցների գնորդներին ուղարկելու

և այլն: Օրինակ՝ թմրամիջոցը թաքստոցում տեղադրելու համար խմբի ղեկավարն անդամին վճարում է գումար (կարող է տատանվել, օրինակ, 3-ից 10 ԱՄՆ դոլարի միջակայքում)՝ վերջինի էլեկտրոնային դրամապանակի, բանկային քարտի կամ կրիպտոակտիվի հաշվի համալրման եղանակով:

Թմրամիջոցների իրացմամբ զբաղվող խմբերը թմրամիջոցների իրացման դիմաց վճարումների ընդունման համար գնորդներին տրամադրում են կրիպտոակտիվների հաշիվներ և վերջիններին ուղղորդում են կրիպտոակտիվ փոխանցելու նպատակով առցանց նամակագրություն հաստատել ԿԱԾՄԱ-ների հետ: Գնորդները, կապ հաստատելով ԿԱԾՄԱ-ների հետ, թմրամիջոցի գումարը փոխանցում (կանխիկ կամ անկանխիկ մուտքագրում) են ԿԱԾՄԱ-ների էլեկտրոնային դրամապանակներին կամ բանկային քարտերին (հաշիվներին) կրիպտոակտիվի գնման նպատակով, սակայն գնված կրիպտոակտիվը ԿԱԾՄԱ-ները իրենց կրիպտոակտիվների հաշիվներից փոխանցում են գնորդների տրամադրած՝ թմրամիջոցների իրացմամբ զբաղվող խմբերին պատկանող կրիպտոակտիվների հաշիվներին: Վճարումների ընդունման նշված սխեմայում խմբերը հաճախ գրանցում և օգտագործում են բազմաթիվ «*unhosted*» կամ «*self-custody*» կրիպտոակտիվների հաշիվներ՝ առաջնային վճարումներն ընդունելու համար: Նշված կրիպտոակտիվների հաշիվները, որպես կանոն, օգտագործվում են մեկ կամ մի քանի վճարումներ ընդունելու համար: Այնուհետև, թմրամիջոցների իրացմամբ զբաղվող խմբերը կատարում են հետևյալ գործողությունները.

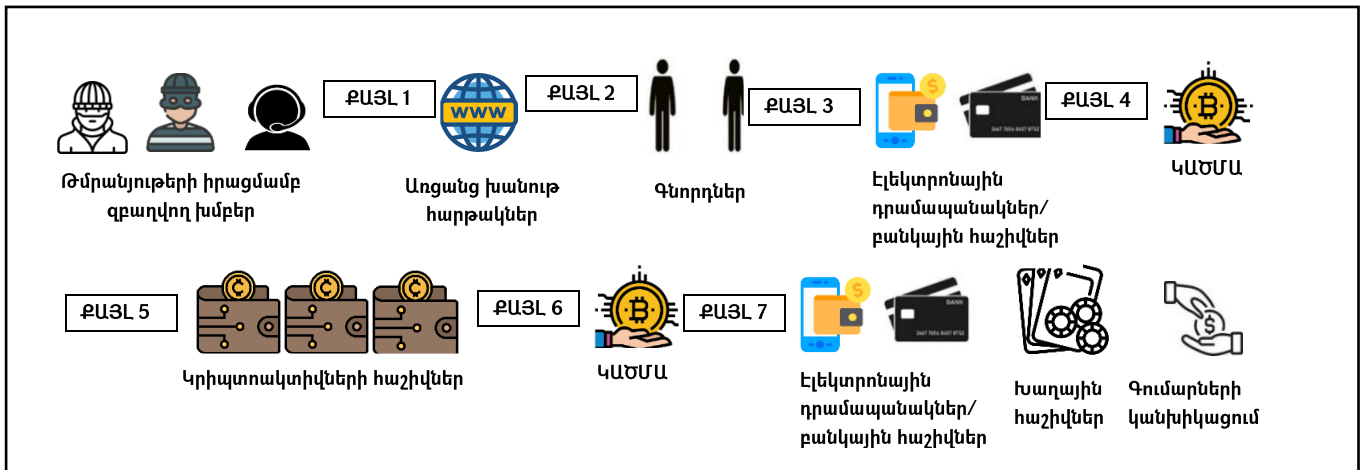
- Թմրամիջոցների իրացումից ստացված կրիպտոակտիվները շղթայական գործարքներից հետո կենտրոնացվում են խմբի անդամների կողմից տնօրինվող հիմնական կրիպտոակտիվների հաշիվներին, այդ թվում՝ փոխանցվում են որպես «աշխատավարձ»¹.
- Կրիպտոակտիվները փոխարկվում են ՀՀ դրամի կամ այլ արժույթի՝ տեղական կամ արտասահմանյան ԿԱԾՄԱ-ների միջոցով.
- Վերոնշյալ գործառնությունները, այդ թվում՝ կրիպտոակտիվների փոխարկումը որևէ արժույթի, կարող են իրականացվել այլ անձանց² անվամբ բացված, սակայն խմբի անդամ(ներ)ի կողմից կառավարվող էլեկտրոնային դրամապանակների, բանկային քարտերի (հաշիվների) կամ կրիպտոակտիվների հաշիվների օգտագործմամբ.
- Խմբի անդամ(ներ)ի անձնական կամ նրանց կողմից կառավարվող էլեկտրոնային դրամապանակներին, բանկային քարտերին (հաշիվներին)

¹ Օրինակ՝ թմրամիջոցը թաքստոցում տեղադրելու համար:

² Այլ անձինք կարող են լինել ընտանիքի անդամները, ընկերները, ինչպես նաև «Երրորդ անձանց ուղղորդմամբ կապարվող փողերի լվացման վերաբերյալ» տիպաբանությամբ ներկայացված «դրածո միջնորդները»:

ձևավորված դրամական միջոցները կանխիկ կամ անկանխիկ եղանակով օգտագործվում են տարբեր, այդ թվում՝ գույքի ձեռքբերման, սեփական կարիքների համար վճարումների կատարման, խաղային հաշիվների համալրման և այլ նպատակներով:

Թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցների օրինականացման սխեմայի գծապատկերը ներկայացվում է ստորև.

Գլուխ 4. Չափանիշների նկարագրություն

Թմրամիջոցների ապօրինի իրացմանը հաջորդող հնարավոր փողերի լվացման առկայության վերաբերյալ եզրահանգման գալու նպատակով հաշվետվություն տրամադրող անձինք պետք է առնվազն ուշադրություն դարձնեն դիտարկվող սխեմայի հայտնաբերման տեսանկյունից էական համարվող հետևյալ բնութագրական հատկանիշներին կամ չափանիշներին.

- Միևնույն անձանց և նրանց ընտանիքի անդամների անվամբ բացված մեծաքանակ էլեկտրոնային դրամապանակներ և բանկային հաշիվներ, որոնց տնտեսական կամ այլ իրավաչափ նպատակները պարզ չեն.
- Հաճախորդը գործարքների մեծ մասն իրականացնում է գիշերային ժամերին.
- Հաճախորդի էլեկտրոնային դրամապանակներին/ բանկային հաշիվներին առկա են բազմաթիվ մուտքային գործարքներ 15-100 հազար ՀՀ դրամի սահմաններում.
- Էլեկտրոնային դրամապանակներին և բանկային հաշիվներին ստացվող գումարները մեծամասամբ ձևավորվում են կրիպտոակտիվների վաճառքներից (կրիպտոակտիվների գնման գործարքները բացակայում են կամ համեմատաբար սակավաթիվ են).
- Հաճախորդը պատկերացում չունի գործարքի նպատակի և գործարքի առարկա դրամական միջոցների ծագման աղբյուրի մասին կամ չի մտաբերում,

խուսափում կամ իրարամերժ տեղեկություններ է ներկայացնում իր կողմից վաճառված կրիպտոակտիվների տեսակների վերաբերյալ.

- Հաճախորդն օգտագործում է կրիպտո «mixer»³-ներ, «tumbler»⁴-ներ և/կամ ստանում է գումարներ «privacy coins»⁵ տեսակի կրիպտոակտիվների վաճառքից.
- Հաճախորդը կանոնավոր կերպով ստանում է չնչին ծավալի չկլորացված գումարներ (օրինակ՝ 1975 դրամ, 3160 դրամ, 3950 դրամ)⁶.
- Բանկային ստացումների/փոխանցումների և կանխիկացումների միջև առկա է կարճ ժամանակահատված, կամ հաճախորդը նույն օրը կատարում է մեծաքանակ կանխիկացման գործարքներ տարբեր բանկային հաշիվներից.
- Հաճախորդի էլեկտրոնային դրամապանակից կամ բանկային հաշվից պարբերաբար իրականացվում են այլ անձանց կենսական կարիքների դիմաց վճարներ (օրինակ՝ կոմունալ, կապի ծառայությունների դիմաց վճարումներ, մեքենայի կայանատեղիի, սննդի կամ այլ ապրանքների դիմաց վճարումներ).
- Տևական ժամանակ փաստացի գործունեություն չիրականացրած հաճախորդն անսպասելի ակտիվ գործունեություն է ծավալում, կամ դրամական փոխանցումների քանակները և ծավալները չեն համապատասխանում հաճախորդի գործարար բնութագրին կամ նրա կողմից սովորաբար իրականացվող գործարքներին.
- Հաճախորդը հայտնում է, որ գործարքները կատարում է երրորդ անձի ցուցումով կամ հաշվի/դրամապանակի հեռակառավարման առցանց հասանելիությունն ամբողջովին տրամադրել է երրորդ անձի.
- Հաճախորդի գործարքների տրամաբանությունը և շարժը ցույց են տալիս, որ գործարքները կատարվում են երրորդ անձի կողմից (օրինակ՝ հաճախորդը մշտապես բնակվում է «X» բնակավայրում, սակայն գործարքներն իրականացվում են «Y» բնակավայրում տեղադրված բանկոմատներից կամ պոստերմինալներից).

³ «Mixer»-ները ծառայություններ մատուցող անձինք են, որոնք իրենց հաճախորդների կրիպտոակտիվները մասնատում են և մեծաքանակ գործարքներ են իրականացնում սեփական կրիպտո հաշիվների միջև, որպեսզի քողարկեն գործարքների հետագծելիությունը (օրինակ՝ CoinJoin, Wasabi Wallet, Samurai Wallet):

⁴ «Tumbler»-ները ծառայություններ մատուցող անձինք են, որոնք իրենց հաճախորդների կրիպտոակտիվները մասնատում են և իրականացնում են բազմաշերտ փոխանցումներ իրենց կողմից կառավարվող նորաստեղծ և պահուստային կրիպտոակտիվների հաշիվների միջև, որպեսզի քողարկեն գործարքների հետագծելիությունը (օրինակ՝ Tornado Cash, Join Market):

⁵ «Privacy coins» տեսակի կրիպտոակտիվները հնարավորություն են ընձեռում անձանց մնալ քողարկված կամ իրականացնել անանուն մասնավոր (private) փոխանցումներ (օրինակ՝ Monero, Dashcoin, Zcash, Grin և այլն):

⁶ Այդ գումարները փոխանցվում են հիմնականում խմբի անդամներին թմրանյութը թաքստոցներում տեղադրելուց հետո, մանրամասները տե՛ս «Միսեմայի նկարագրությունը» գլխում:

- Հաճախորդը կանոնավոր կերպով օգտվում է կրիպտոակտիվների առևտրային հարթակներից⁷, որոնց միջոցով գրանցում և օգտագործում է բազմաթիվ «unhosted» կամ «self-custody» կրիպտոակտիվների հաշիվներ.
- Նույն հաճախորդները կանոնավոր կերպով խաղադրույքներ են կատարում պարտվելու ցածր հավանականություն ունեցող խաղերի վրա.
- Հաճախորդը կանոնավոր կերպով մասնակցում է առցանց ինտերնետ շահումով խաղերի նույն անձանց հետ, որոնց ընթացքում «միտումնավոր վնասների» մեթոդով պարտվում է ամբողջ գումարները նույն անձանց, կամ այդ անձինք պարտվում են իրեն (օրինակ՝ պոկեր, մրցաշարեր, ռուլետկա)⁸.
- Հաճախորդը կանոնավոր կերպով համալրում է իրեն պատկանող խաղային հաշիվը մեծ ծավալի գումարով, սակայն խաղադրույքներ իրականացնում է այդ գումարների որոշ մասով, իսկ կարճ ժամանակ անց, անկախ հաղթանակի կամ պարտության հանգամանքից, մնացած գումարները ելքագրվում են:

Գլուխ 5. Եզրակացություն

Սույն տիպաբանությամբ ներկայացված սխեմաներով և քայլերի հաջորդականությամբ կատարվող գործառնություններն իրենց մեջ կարող են պարունակել թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցների ծագման աղբյուրը, իրական բնույթը, տեղաշարժը, շահառուներին քողարկելու կամ խեղաթյուրելու և հանցավոր միջոցներին օրինական տեսք հաղորդելու նպատակ:

Միևնույն ժամանակ, տիպաբանությամբ նկարագրված իրավիճակները, բնութագրական հատկանիշները կամ չափանիշները ամբողջական ու սպառիչ չեն և չպետք է ընկալվեն տառացի նշանակությամբ, քանի որ հանցագործները նոր սոցիալ-տնտեսական պայմանների, համակարգերի և տեխնոլոգիաների արագ զարգացման պայմաններում մշտապես կիրառում են նոր մեթոդներ: Ըստ այդմ, գործնականում հնարավոր է թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցների օրինականացման՝ տիպաբանությամբ ներկայացված բնութագրիչներին կամ չափանիշներին մասամբ համապատասխանող կամ դրանցից չբխող իրավիճակ:

⁷ Օրինակ՝ Electrum, MyEtherWallet, MetaMask, Ledger, Trezor կրիպտոակտիվների առևտրային հարթակներ:

⁸ Մանրամասները տե՛ս նաև «Խաղատների միջոցով փողերի լվացման տիպաբանություն», Գլուխ 3, 2.1 կետ (Պայմանավորված խաղի միջոցով փողերի լվացման մեթոդներ):